

LAUSUNTO

Helsinki 23.9.2014

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNTA

Eduskunta

Viite: Asiantuntijakuuleminen sosiaali- ja terveysvaliokunnassa 24.9.2014

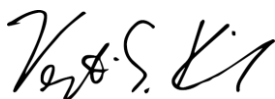
Asia: Hallituksen esitys HE 117/2014 vp laiksi kuntien velvoitteiden ja ohjauksen vähentämisestä ja monialaisten toimintamallien tukemista koskevista kokeiluista

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry on valtakunnallisten sosiaali- ja terveysjärjestöjen kattojärjestö. SOSTE on sosiaali- ja terveyspoliittinen vaikuttaja ja asiantuntijajärjestö, joka rakentaa sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edellytyksiä yhteistyössä jäsenyhteisöjensä kanssa. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n varsinaisina jäseninä on 197 valtakunnallista sosiaali- ja terveysalan järjestöä ja yhteistyöjäseninä 66 muuta sosiaali- ja terveysalan toimijaa.

Litteenä SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n kannanotto yllämainitussa asiassa.

Lisätietoja: pääsihteeri Vertti Kiukas, vertti.kiukas@soste.fi; 040 592 4287

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

Vertti Kiukas
pääsihteeri

SOSTE

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
SOSTE Finlands social och hälsa rf
SOSTE Finnish Society for Social and Health

www.soste.fi

Lakiehdotus tähtää siihen, että määrääjäksi valikoiduissa kunnissa lisättäisiin kuntien mahdollisuuksia päättää itse toiminnastaan ja vähentää laeissa niillä määrättyjä velvoitteita sekä niiden valvontaa. Tavoitteena on lisätä moniammatillista ja -alaista toimintaa asiakkaiden tarpeiden lähtökohdista ja siirtää ohjauksen ja valvonnan painopistettä keinoista lopputuloksiin. Tavoitteena on paitsi parantaa prosesseja myös tätä kautta saavuttaa kestävyysvajeen paikkaamiseen tarvittavia säästöjä ihmisten palvelujen siitä kärsimättä.

SOSTE pitää esitystä pääosin kannatettavana.

Kokeilevaan kulttuuriin kannustaminen on hyvä ja tarpeellinen lähtökohta tilanteessa, jossa koko sosiaali- ja terveystalouden elämä suuren muutoksen aikaa. Rakenteellisen muutoksen lisäksi myös toimintakulttuurit muuttuvat. Kokeilemalla voidaan löytää uusia, hyviä, tehokkaita ja asiakasystävällisiä tapoja toimia. Pitää uskaltaa tehdä työtä uudella otteella.

Kuten esityksessä todetaan, erilaiset viranomaissuositukset ovat usein tosiasiallisesti muodostuneet valvonnan kriteereiksi ja sitä kautta normiohjaukseksi. **Suosittelujen ja normien taustalla on pääsääntöisesti tarve turvata ihmisille laadukkaat ja tarkoituksenmukaiset palvelut.** Tästä on pidettävä kiinni jatkossakin. On kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että kokeilu ei johda lopputuloksen heikentymiseen ihmisten hyvinvoinnin näkökulmasta.

Lähtökohtaisesti on järkevää säädellä lopputulosta, ei prosessia. Prosessin säätely esimerkiksi pikkutarkoilla neliö- tai varustetasomääräyksillä voi usein johtaa sekä palvelujen tarvisijoiden että tuottajien kannalta epätarkoituksenmukaiseen lopputulokseen. Samalla on kuitenkin välttämätöntä antaa valvojalle riittävät edellytykset ja toimivalta puuttua tilanteeseen ihmisten perusoikeuksien turvaamiseksi – erityisesti jos esityksessä toivottuna pidetty kehitys merkittävästi kuntien toimintaa ohjaavien säädösten, suositusten ja ohjeiden vähentämisestä toteutuu. Käytännössä valvojen viranomaisten tulkintavaltaa siitä, milloin asianmukaiseen tavoitteeseen on päästy, pitää lisätä. Tämä edellyttää erityisen toimivaa keskusteluyhteyttä valvojen ja valvottavien välillä. **Lisäksi tulisi entistä enemmän hyödyntää jo mahdollisimman varhaisessa vaiheessa lähiomaisten sekä järjestöjen antamaa palautetta toiminnan kehittämiseksi.**

Palveluiden käyttäjät on osallistettava kokeiluun vahvasti. On tärkeää varmistua siitä, että kokeilulla aidosti päästään nykyistä paremmin ihmisten tarpeista käsin johdettuihin palveluprosesseihin – kaikkein kalleinta yhteiskunnalle ja turhauttavinta ihmisille on antaa ja saada toistuvasti tehotonta palvelua kiertämällä luukulta toiselle. **Tätä tavoitetta palvelee esitys siirtymisestä kokonaisvaltaisempiin yhteisiin palvelusuunnitelmiin. Samalla on huolehdittava siitä, että suunnitelmista ei muodostu niin yleisluontoisia, että ne eivät käytännössä enää ohjaa arjen toimintaa.**

SOSTE esittää, että valiokunta korostaisi omassa mietinnössään asiakaslähtöistä otetta kokeiluissa. Aidosti tarvelähtöisiin palveluprosesseihin voidaan päästä vain erittäin tiiviissä yhteistoiminnassa palvelujen käyttäjien, kokemusasiantuntijoiden kanssa. On huolehdittava siitä, että kokeiluja eri kunnissa toimeenpantaessa palvelujen käyttäjät ovat esimerkiksi heitä edustavien järjestöjen välityksellä suoraan edustettuina suunnittelusta, toimeenpanosta ja seurannasta vastaavissa elimissä, minkä lisäksi on tarkoituksenmukaista perustaa erilaisia asiakasraateja. Edustus on välttämätön myös kokeilun seuraamista valtakunnallisella tasolla seuraavassa ja arvioivassa elimessä.